

Op werkbezoek in het Archeon

TOEPASSINGSOPDRACHT VOOR DE EERSTE KLASSEN

Veel eersteklassers gaan aan het einde van het schooljaar met de school op werkbezoek naar het Archeon in Alphen aan de Rijn. Hoe kun je een dergelijke excursie opzetten?

In de eerste klas worden de tijdvakken prehistorie, oudheid en middeleeuwen uitgebreid behandeld. Het Archeon belicht deze perioden voor het huidige Nederlandse grondgebied en een bezoek is daarom een mooie gelegenheid om de verworven kennis van de leerlingen eens te testen. Het park staat vol met gebouwen, boerderijen en hutten uit de verschillende tijden die gereconstrueerd zijn aan de hand van archeologische opgravingen en tekeningen. Je loopt als het ware door de tijd heen en bezoekt de huizen met bewoners die graag vertellen wat ze aan het doen zijn en hoe ze zichzelf in hun onderhoud voorzien.

Handmassage

In de prehistorie zie je bijvoorbeeld hoe vuur gemaakt wordt door de jagers/verzamelaars en bekijk je wat de eerste boeren zoal verbouwen. Leerlingen vinden het daarnaast heerlijk om in de boomstamkano's te varen en

te proberen gezamenlijk de stenen van de hunebedden weg te rollen.

De Romeinse tijd beleef je in het dorpje Trajectum ad Rhenum (150 jaar na Chr.). Hier kun je in een Romeins badhuis rondkijken en je 'ontspannen' bij een hand- of armmassage met zand en olijfolie. Alphen was als castellum Albaniana net als Trajectum ad Rhenum onderdeel van de Limes en lag aan de grens van het Romeinse Rijk. De Romeinse soldaten in het dorp doen graag verslag van het harde leven in dit grensgebied, waar voortdurend invallen van Germanen plaatsvonden. Daarnaast is het tempeltje van Nehalennia een mooi voorbeeld van een inheemse godin die de Romeinen binnen hun polytheïsme vereerden.

De middeleeuwen spelen zich af in het dorpje Graven-dam, waarbij de huizen aan de Damstrate uit de vroege middeleeuwen (monniken en ridders) komen en die in de Herenstrate uit de late middeleeuwen (steden en staten). De vroeg middeleeuwse huizen lijken nog sterk op de prehistorische boerderijen. Het zijn eenkamerwoningen zonder verdieping met een rookgat. De beroepen van de bewoners zijn ook eenvoudig: een visser, een imker, een smid en bijvoorbeeld een mandenvlechter. De meeste huizen in de Herenstrate zijn gebaseerd op het oudste houten huis in Edam uit de veertiende eeuw en zijn gedeeltelijk van hout en gedeeltelijk van baksteen gemaakt. Ze geven – mede door de glas-in-lood ramen en meerdere verdiepingen – een totaal andere indruk dan die aan de Damstrate. Leerlingen kunnen in de beroepen die door de bewoners in de panden worden uitgeoefend een aantal gilden herkennen:

schrijnwerker, schoenmaker, barbier en bakker. Sluitstuk is een nagebouwd klooster van Franciscanen uit Dordrecht dat tevens dienst doet als restaurant. Als leerlingen door dit gebouw en de kruidentuin dwalen, krijgen ze misschien een idee hoe het was om in een kloostergemeenschap te leven.

Een planning maken

Nadat het geschiedenispracticum in het jaarrooster is opgenomen en het Archeon is ingelicht over de precieze datum van het bezoek, is het raadzaam om enkele maanden voor vertrek contact te zoeken met een lid van het managementteam van de school en daar alles mee door te spreken. Doel is het verkrijgen van goodwill zodat de mentoren van de eerste klassen uitgeroosterd kunnen worden. Als de mentoren op de gekozen datum onverhoopt bezet zijn, kunnen zij een collega of steunouder regelen die hun taken waarneemt. Een volgende stap is om het werkbezoek duidelijk te communiceren naar de collega's en al in een vroeg stadium een compleet programma/schema te presenteren. Daarnaast wordt zo'n veertien dagen voor het bezoek ook een brief voor de ouders aan de leerlingen meegegeven.

Het hangt natuurlijk af van de afstand tussen school en Archeon of je een hele of een halve dag op werkbezoek gaat. Onze school heeft een ingenieus systeem waarbij de helft van de eerste klassen 's ochtends vertrekt en de andere helft aan het begin van de middag. De bussen rijden gewoon tweemaal op en neer. Drukke klassen worden over de bussen verdeeld, rustige klassen kunnen gewoon gezellig bij elkaar zitten. Addertje onder het gras is dat de busmaatschappij meestal bussen met 50 zitplaatsen stuurt, maar soms ook een aantal dubbeldekkers met 75 zitplaatsen. In dat geval moeten de klassen razendsnel herschikt worden.

Voor de mentoren is het werkbezoek een aangenaam uitje met de leerlingen. Bijkomend voordeel is dat zij kunnen checken of hun klas present is. Ook op de terugweg tellen ze of al hun leerlingen in de bus zitten.

In het park

Het lastigste moment is bij de ingang van het park. De eerste groep komt standaard een half uur voor de opening van het park aan omdat de organisatoren zich eerst bij de administratie/kassa moeten melden. Daar wordt het exacte aantal leerlingen doorgegeven en vindt verrekening van de kaartjes plaats in verband met ziekmeldingen. In de tussentijd worden de leerlingen door collega's nog eens toegesproken over het programma. Vervolgens gaan de klassen – die inmiddels

alle kanten uitwiebelen – standaard een voor een met de mentor op de foto, ze splitsen zich vervolgens in kleine groepjes van twee of drie leerlingen en krijgen per groepje één setje opdrachtenbladen mee. Zorg voor extra pennen, want leerlingen realiseren zich vaak niet goed dat er echt geschreven moet worden. Stuur een aantal klassen richting Romeinen en een aantal naar de prehistorie, zodat de groepjes zich gelijkmatig over het park verspreiden. Als docent geschiedenis wandel je vervolgens rustig door het park en geef je leerlingen desgewenst een toelichting bij de vragen. Daarnaast is er alle tijd om zelf ook weer eens goed rond te kijken en te genieten van de verhalen van de bewoners.

Bij iedere periode is een serie vragen ontwikkeld over huisvesting, middelen van bestaan, voedsel, kleding, geloof en samenleving. Achterliggende gedachte is dat leerlingen goed om zich heen moeten leren kijken en daar conclusies uit trekken. Daarnaast is het mooi als ze een aantal begrippen die in de loop van het jaar behandeld zijn kunnen herkennen. Na anderhalf uur stevig doorwerken is er nog tijd om bij de Romeinen een mooie fibula (speld) te maken of om achter het huis van de beenbewerker pijl en boog te schieten. Maar het allerliefste spelen ze vaak gewoon nog even in de speeltuin.

Hoe zwaar telt het mee?

April of begin mei is de beste tijd om te gaan. Over het algemeen geef je dan al een tijdje les over de middeleeuwen en kunnen de opdrachten als schriftelijke overhoring worden meegeteld. Daarnaast kun je in je lessen nog regelmatig aan het werkbezoek refereren. Leerlingen vinden het fijn om iets actiefs te doen bij een theoretisch vak als geschiedenis en dit soort uitjes schept een band.

Je kunt echter ook aan het einde van het schooljaar op werkbezoek gaan. De waardering van de werkzaamheden is dan gecompliceerder. Per klas kan er een klein prijsje/beloning worden gegeven aan het groepje dat het beste heeft gewerkt. Dat kan dan bijvoorbeeld in combinatie met de rapportuitreiking gegeven worden.

Soms is een setje vragen bijvoorbeeld bij een oversteek van leerlingen met het trekvlot door de wind per ongeluk in de vijver gevallen. Het is dan zaak de antwoorden snel opnieuw op te laten opschrijven. Voor groepjes leerlingen die echt onvoldoende gepresteerd hebben, kun je het computerlokaal op school reserveren. Daar kunnen ze de dag na het bezoek met behulp van de website www.archeon.nl de opdrachten naar behoren afmaken.

Op www.archeon.nl kunt u opdrachten voor het bezoek downloaden.